

เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคม ของวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดสุพรรณบุรี

Conditions for the Success of the Social Enterprise Operation of Community in Suphanburi Province.

วนัสรา จันทรกมล* นพพร จันทรนำชู¹ และทิพย์วรรณ สุขใจรุ่งวัฒนา²

(Wanassara Chankamon, Nopporn Chantaranamchu and Thipawan Sukjairungwattana)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคมของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี 2) ศึกษาเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคมของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรกรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเรือนไทยบ้านบางแม่หม้ายโฮมสเตย์ รวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐจากสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุพรรณบุรี และเจ้าหน้าที่จากบริษัทประชารัฐรักสามัคคีจังหวัดสุพรรณบุรี ได้ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด 10 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และใช้การวิเคราะห์เอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสร้างทฤษฎี ฐานรากและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคมของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรี มีกระบวนการ คือ 1) การสร้างผลิตภัณฑ์เพื่อเป้าหมายทางสังคม โดยอาศัยต้นทุนในชุมชนมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์และบริการ 2) การสร้างความมั่นคงทางการเงิน โดยการจัดตั้งกองทุน เพื่อเป็นเงินทุนสำรองในการบริหารจัดการกลุ่ม 3) การดำเนินกิจการอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยการจัดการทุกขั้นตอนของกลุ่มคำนึงถึงเรื่องสิ่งแวดล้อม 4) การคืนผลตอบแทนสู่ชุมชนและสังคม โดยการใช้แรงงานของสมาชิกและผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม 5) การสร้างความรู้จากชุมชน โดยผ่านรูปแบบของการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ผ่านกิจกรรม 2. เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคมของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย 1) การมีภาวะผู้นำของผู้ประกอบการ โดยการวางแผนบริหารจัดการเพื่อนำกลุ่มไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้ 2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความคิดสร้างสรรค์ โดยการสร้างความแตกต่างและหลากหลายให้กับผู้บริโภค 3) การบริหารจัดการที่ดี โดยการจัดการตามแบบแผนที่วางไว้ได้อย่างโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

*คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

Faculty of Education Silpakorn University Sanamchandra Palaces Campus, Nakhon Pathom 73000

1-2อาจารย์สาขาพัฒนศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

Lecturer in Development Studies Faculty of Education Silpakorn University Sanamchandra Palaces Campus, Nakhon Pathom 73000

Corresponding author : wanaspu@gmail.com

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น โดยที่คนในชุมชนสนับสนุนและให้ความร่วมมือกับการดำเนินการหรือกิจกรรมของกลุ่ม 5) การร่วมมือจากเครือข่าย โดยการให้คำแนะนำ ให้ความรู้ รวมถึงเงินทุนสำหรับดำเนินการ 6) ผลสำเร็จจากการประกอบกิจการ โดยการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ และกลุ่มมีความมั่นคงงานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะว่า ควรมียุทธศาสตร์มาสนับสนุน ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของ ผลิตภัณฑ์หรือบริการจากหน่วยงานต่าง ๆ ให้เป็นที่สนใจของผู้บริโภคจะช่วยแก้ปัญหาเรื่องรายได้ของคนในชุมชน และสามารถนำไปสู่การก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจเพื่อสังคมในชุมชน

คำสำคัญ : วิสาหกิจเพื่อสังคม วิสาหกิจชุมชน เงื่อนไขความสำเร็จ

ABSTRACT

This research purpose for 1) study the social enterprise operation process of community enterprises in Suphanburi province. 2) study the success conditions in social enterprise operation of community enterprises in Suphanburi province. This research uses a qualitative research methodology. The main informants are : chairman and members of Ka Sed In See Thung Thong Yung Yuen and Ruen Thai Ban Bang Mae Mai Homestay the community enterprise group. Including government officials from Suphanburi provincial agriculture and cooperatives office and officials from Pra Cha Rat Rak Sa Mak Kee company, Suphanburi province. A total of 10 keys contributors. The research instrument was a semi-structured interview and use document analysis qualitative data analysis by creating foundation theory and content analysis.

The results of the research were as follows: 1. Operation of social enterprises of community enterprises in Suphanburi province has the following processes: 1) Creating products for social goals by relying on costs in the community to create products and services. 2) To build financial stability by establishing a fund as reserve funds for group management. 3) Environmentally friendly operations by working in every step of the group, taking into account the environment. 4) Returning returns to community and society by using labor of members and products of the group. 5) Building knowledge from the community, through the form of transmission from generation to generation through activities. 2. The conditions for the success of social enterprise operations of community enterprises in Suphanburi province consist of 1) Entrepreneurial leadership by planning and managing to lead the group to the goals that are set. 2) Product development to be creative by creating differentiation and diversity for consumers. 3) good management by operating according to the plan with transparency. 4) The participation of local communities, where people in the community support and cooperate with group actions or activities. 5) Cooperation from the network by providing advice, knowledge, including capital for business operations. 6) Success from business operations by solving problems that arise in the community and the group is stable. This research suggests that should have a policy to support promote creativity of products or

services from agency to be of interest to consumers, which help solve the income problem of the people in the community. This process leads to the formation of a social enterprise group in the community.

Keyword: Social Enterprise, Community Enterprise, Condition for Success

Article history:

Received 4 October 2021

Revised 28 December 2021

Accepted 9 January 2022

SIMILARITY INDEX = 2.53 %

1. บทนำ

วิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) เป็นแนวคิดใหม่ในการดำเนินธุรกิจ โดยมีเป้าหมายในการก่อตั้งเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการทำธุรกิจที่มีได้มุ่งผลกำไรเป็นเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด แต่เป็นกิจการที่แสวงหากำไรโดยมีเป้าหมายทางสังคมเป็นหลัก และจากแนวคิด Triple Bottom Line ที่กล่าวถึงการดำเนินงานของวิสาหกิจเพื่อสังคม โดยมุ่งเน้นเป้าหมายทางสังคม สิ่งแวดล้อม และการเงิน ไป พร้อม ๆ กัน (Elkington, 1997) พัฒนาการของธุรกิจรูปแบบวิสาหกิจเพื่อสังคม เริ่มต้นมาจากแนวคิดการรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate Social Responsibility : CSR) ซึ่งเป็นการทำประโยชน์คืนกลับสู่องค์กรธุรกิจ แล้วจึงพัฒนามาเป็นธุรกิจแบบวิสาหกิจเพื่อสังคม ปัจจุบันรัฐบาลไทยเริ่มให้ความสนใจกับการกำกับดูแลวิสาหกิจเพื่อสังคมมากขึ้น นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 เป็นต้นมา โดยมีการจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม (สกส.) ขึ้น เพื่อสนับสนุนการจัดตั้งวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย และมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและการช่วยเหลือสังคมอย่างมาก (ประพนธ์ นุชเปี่ยม ตัญญุพรรณ ประทีปพรณรงค์ และบงกช เจนจรัสสกุล, 2561) ซึ่งการเข้ามาพัฒนาสังคม ควรได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมด้วย (Emerson, 2003) นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ในยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ที่มีแผนงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนผ่านเครือข่ายวิสาหกิจเพื่อสังคม/วิสาหกิจชุมชน ซึ่งสามารถนำไปสู่การสร้างศักยภาพให้กับชุมชน เพื่อสนับสนุนการประกอบธุรกิจแบบวิสาหกิจเพื่อสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) โดยจะสามารถพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการแก้ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ วิสาหกิจเพื่อสังคมจึงเป็นกิจการที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม คือ ช่วยสร้างงาน สร้างรายได้ และทำให้คนในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งในการดำเนินการเพื่อพัฒนาสังคมที่สามารถเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือสังคมต่อไปได้

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการดำเนินการและเงื่อนไขความสำเร็จของวิสาหกิจเพื่อสังคมที่ประสบความสำเร็จ เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการแก้ไข พัฒนาการสร้างวิสาหกิจเพื่อสังคมโดยพัฒนามาจากการเป็นวิสาหกิจชุมชนของชุมชนต่าง ๆ ต่อไปโดยเลือกจังหวัดสุพรรณบุรีเป็นพื้นที่ในการศึกษา เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการร่วมมือการทำงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ซึ่งประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจการรวมถึงสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนในชุมชนได้ สามารถเป็นต้นแบบในการดำเนินการให้กับพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน เพื่อพัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคมตามชุมชนต่าง ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคมของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาเงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคมของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัด

สุพรรณบุรี

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเงื่อนไขความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบวิสาหกิจเพื่อสังคมในจังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจเพื่อสังคม

สำนักงานสร้างเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมแห่งชาติ (2557) ได้ให้นิยามของวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ว่าเป็น ธุรกิจหรือองค์กรที่ตั้งขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยมีรายได้หลักมาจากการค้าหรือการให้บริการ เพื่อสร้างการพึ่งพาตนเองได้ทางการเงิน และนำผลกำไรที่เกิดขึ้นไปลงทุนซ้ำเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทางสังคมที่ตั้งไว้

ศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ (2558) กล่าวว่า วิสาหกิจเพื่อสังคมเป็นกิจการที่ตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือสังคมหรือสิ่งแวดล้อมโดยเป็นกิจการที่ดำเนินการในรูปแบบธุรกิจที่ไม่แสวงหากำไรสูงสุด แต่เป็นการแสวงหากำไรอย่างยุติธรรม ผลประโยชน์ที่วิสาหกิจเพื่อสังคมให้แก่สังคมและสิ่งแวดล้อม อาจเกิดจากกิจกรรมต่างๆที่วิสาหกิจเพื่อสังคมดำเนินการ หรือเกิดจากวิสาหกิจเพื่อสังคมนำกำไรที่ได้มาช่วยเหลือสังคมโดยมีกำไรบางส่วนหรือทั้งหมดกลับคืนสู่ผู้ถือหุ้น

นพพร จันทรนาชู (2563) กล่าวว่า วิสาหกิจเพื่อสังคม หมายถึง กิจการที่มีการดำเนินการ โดยมีเป้าหมายทางเศรษฐกิจ สังคม และใช้ผลประโยชน์เป็นสิ่งสะท้อนความมั่นคงทางการเงินและความยั่งยืนของกิจการ

สรุปได้ว่าความหมายของวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) ว่าเป็นองค์กรที่มีเป้าหมายในการจัดตั้งเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม ผ่านกิจกรรมที่วิสาหกิจเพื่อสังคมเลือกดำเนินธุรกิจ โดยมีได้มุ่งหวังผลตอบแทนเป็นกำไรสูงสุดและกำไรที่ได้จากการประกอบกิจการจะไม่คืนต่อผู้ถือหุ้นทั้งหมด แต่จะนำกำไรที่ได้ไปสู่การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เสมือนเป็นการทำธุรกิจควบคู่ไปกับการแก้ไขปัญหาสังคม ซึ่งรายได้หลักของกิจการจะต้องมาจากกิจกรรมที่วิสาหกิจเพื่อสังคมดำเนินการ และต้องมีความยั่งยืนทางการเงิน

2.2 การดำเนินการของวิสาหกิจเพื่อสังคม ประกอบด้วย

2.2.1. การสร้างผลิตภัณฑ์เพื่อเป้าหมายทางสังคม เป็นการดำเนินการในรูปแบบของการผลิตสินค้าหรือบริการโดยใช้วัตถุดิบที่ผลิตจากชุมชน เป็นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ (พัชรี ฉลาดธัญกิจ, 2558)

2.2.2. การสร้างความมั่นคงทางการเงิน โดยการดำเนินการสามารถสร้างรายได้จากการจำหน่ายสินค้าและบริการ และนำกำไรไปลงทุนเพื่อต่อยอดให้กิจการเติบโตอย่างมั่นคงได้ (นงลักษณ์ ทองศรี, 2559 ; ปรานี ตปนียวรวงศ์, 2560)

2.2.3. การดำเนินกิจการอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การดำเนินกิจการในทุกขั้นตอนมีการคำนึงถึงเรื่องสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่กระบวนการผลิตถึงการวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (วรรณิดา สารีคำ และจันทิมา พรหมเกษ, 2562 ; อนุชา ม่วงใหญ่, 2559)

2.2.4. การคืนผลตอบแทนสู่ชุมชนและสังคม เป็นการนำกำไรที่ได้จากการผลิตสินค้าหรือบริการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไปทำสาธารณประโยชน์เพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม (Brodziski and Clerk, 2012 ; ญรัฎฐ์ สุนทรมีเสถียร, 2552)

2.2.5. การสร้างความรู้จากในชุมชน กระบวนการสร้างการเรียนรู้ เพื่อเป็นการพัฒนาชุมชน โดยอาศัยการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น นำมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน โดยอาศัยความร่วมมือจากคนในชุมชนหรือผู้ที่สนใจในการร่วมกันคิด วางแผน ถ่ายทอด และรักษาความรู้ในชุมชน (วารุณี ชินวินิจกุล, 2549 ; กนกพร ฉิมพลี, 2555)

2.3 เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินการของวิสาหกิจเพื่อสังคม

2.3.1. การมีภาวะผู้นำของผู้ประกอบการ คือ การที่ผู้ประกอบการทางสังคมมีทักษะในการผลักดันและขับเคลื่อนกิจการ มีความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคมไปพร้อมกัน (ชมภูนุท จันนุ้ย และ พินิจ ลาภธนาณท์, 2562)

2.3.2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความคิดสร้างสรรค์ คือ การใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีความแตกต่าง แปลกใหม่ เป็นการกระตุ้นให้ผู้บริโภคหันมาสนใจในตัวสินค้าหรือบริการเพิ่มขึ้นได้ (ธงชัย พาบุ, 2552 ; สันติธร ภูริภักดี, 2561)

2.3.3. การบริหารจัดการที่ดี โดยมีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล การบริหารจัดการที่โปร่งใสตรวจสอบได้ รวมถึงมีการจัดทำข้อมูลในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร (วารารณ ศรีบุญ, 2552 ; ทิชากร เกสรบัว, 2556 ; สิริ ลภัสลดา ปันสาน, 2562)

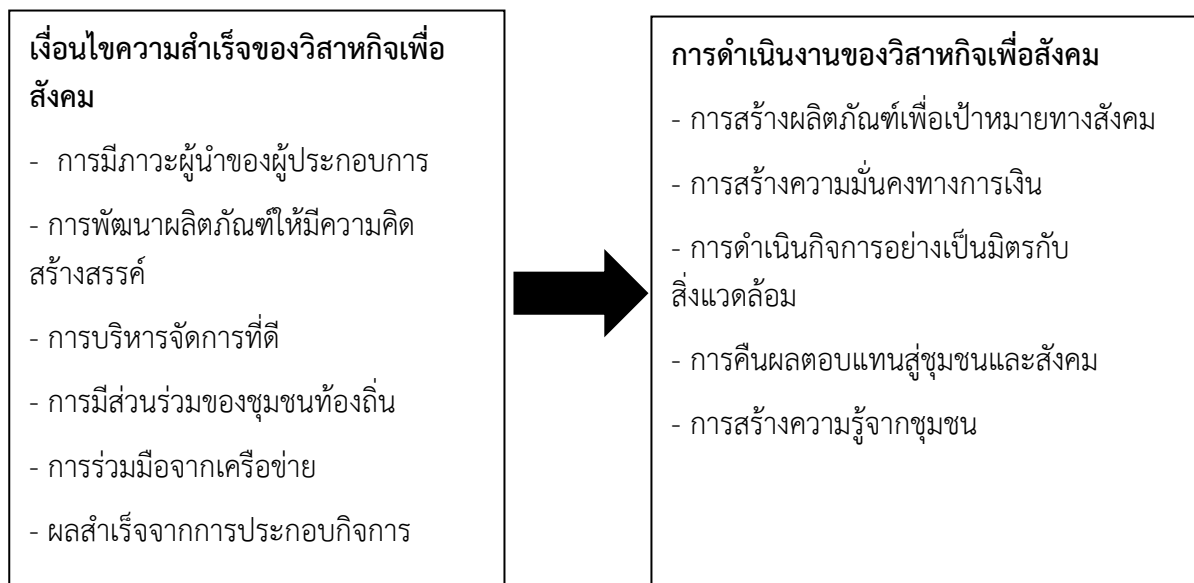
2.3.4. การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น คือ การที่สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน (Choi and Chang, 2017 ; วรทยา ธรรมกิตติภพ, พีรพงศ์ ทิพนาค และวิทยา เบ็ญจาธิกุล, 2558 ; สิริ ลภัสลดา ปันสาน, 2562)

2.3.5. การร่วมมือจากเครือข่าย การเข้าไปมีบทบาทในการสนับสนุนวิสาหกิจเพื่อสังคมเกี่ยวกับเงินทุนและบุคลากรของวิสาหกิจเพื่อสังคม โดยการให้คำแนะนำ คำปรึกษา รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการต่าง ๆ ของชุมชน (Watson, 2007; พัทธ์พงษ์ กิตติโสภณ, 2550)

2.3.6. ผลสำเร็จจากการประกอบกิจการ หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดจากการประกอบกิจการ การประกอบกิจการสามารถสร้างผลกำไรและมีความมั่นคงทางการเงิน ส่งผลให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง รวมถึงได้รับการพัฒนา และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนได้ (อิเดช จันทราเดช, 2546 ; ศิริวิชญ์ สุประดิษฐ์, 2562)

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 พื้นที่ในการศึกษา

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ทำงานร่วมกับวิสาหกิจเพื่อสังคมในจังหวัดสุพรรณบุรี 2 แห่ง ด้านการเกษตร คือวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทุ่งทองยั่งยืน และด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเรือนไทยบ้านบางแม่หม้ายโฮมสเตย์

3.2 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวนทั้งสิ้น 10 ท่าน แบ่งออกเป็น

1. ผู้นำกลุ่ม/ประธานกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี จะได้ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 8 ท่าน
2. เจ้าหน้าที่ของรัฐและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องจากบริษัทประชารัฐรักสามัคคีจำนวน 1 ท่าน และจากสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสุพรรณบุรีจำนวน 1 ท่าน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 3.3.1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (in – depth interview)
- 3.3.2. การวิเคราะห์เอกสาร (documentary analysis)

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

- 3.4.1. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคนมาวิเคราะห์เป็นระยะ ๆ
- 3.4.2. แบ่งข้อมูลที่ได้จัดเป็นหมวดหมู่ (Open coding) โดยอาศัยกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องวิเคราะห์ข้อมูลโดยสร้างเป็นมโนทัศน์ (Concept)
- 3.4.3. นำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์มาสร้างเป็นข้อเสนอ (Proposition) และข้อมูลสรุปเชิงทฤษฎี (Theoretical generalization) เพื่อนำไปสู่การสร้างทฤษฎีฐานราก ที่เกิดจากปรากฏการณ์จริง (Corbin and Strauss, 2008)

4. ผลการวิจัย

4.1 การดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคมของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี

การสร้างผลิตภัณฑ์เพื่อเป้าหมายทางสังคม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการนำทรัพยากรของชุมชนมาสร้างผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ โดยการสร้างงาน การสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน

การสร้างความมั่นคงทางการเงิน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้มีการจัดตั้งกองทุน เพื่อเป็นเงินทุนสำรอง โดยมาจากหักรายได้ส่วนหนึ่งจากสมาชิกกลุ่มตามที่ได้ตกลงกันไว้ตามเงื่อนไขของกลุ่ม นอกจากนี้การมีรายได้อย่างต่อเนื่องของสมาชิกกลุ่ม ทำให้กลุ่มวิสาหกิจสามารถดำเนินการได้เป็นระยะหลายปี และการมีช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่แน่นอน มีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ส่งผลต่อรายได้ของสมาชิกกลุ่มและความมั่นคงทางการเงินของกลุ่ม

การดำเนินกิจการอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมาก โดยการใช้วัสดุจากธรรมชาติมาดัดแปลงเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ วัสดุที่นำมาทำบรรจุภัณฑ์ เน้นถึงการดูแลสิ่งแวดล้อม สามารถย่อยสลายง่าย รวมถึงกระบวนการในการผลิตจะใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด เพื่อเป็นการลดขยะ รวมถึงมีการตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมร่วมกันของกลุ่ม ทำให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

การคืนผลตอบแทนสู่ชุมชนและสังคม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการตอบแทนหรือพัฒนาชุมชนโดยการช่วยเหลือแรงงานของสมาชิกกลุ่ม การนำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเข้าไปช่วยเหลือ เมื่อชุมชนมีการจัดกิจกรรม ซึ่งการช่วยเหลือในรูปของตัวเงินได้นั้น ก็จะเป็นไปตามกำลังของกลุ่ม แต่ก็สามารถมีส่วนในการเข้าไปช่วยเหลือ หรือพัฒนาชุมชนได้

การสร้างความรู้จากชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีกระบวนการสร้างความรู้ผ่านการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรม จากรุ่นสู่รุ่นสืบทอดต่อกันมา โดยมุ่งเน้นที่กลุ่มเด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ของชุมชน ผ่านโรงเรียนโดยบรรจุเข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรในการเรียนการสอนให้กับโรงเรียนของชุมชน หรือศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนในพื้นที่ผ่านการสาธิต เป็นฐานกิจกรรมของชุมชนให้กับผู้ที่มาศึกษาดูงานได้สัมผัส ได้มาเรียนรู้

4.2 เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคมของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรี

การมีภาวะผู้นำของผู้ประกอบการ บทบาทของผู้นำของวิสาหกิจมีความชัดเจน และมีภาวะผู้นำสูงในการจัดการดูแลกลุ่มของตน โดยสามารถนำกลุ่มของตนไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้ สามารถจัดการสมาชิกภายในกลุ่มให้อยู่ในกฎระเบียบได้ อีกทั้งต้องรู้จักเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดการกลุ่ม ร่วมแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน ไม่ได้ยึดตัวผู้นำเป็นศูนย์กลางในทุกเรื่อง รู้จักให้เกียรติสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม มีความใฝ่รู้และสามารถถ่ายทอดความรู้นั้นแก่ผู้อื่นต่อไปได้ รู้จักวางแผนในการดำเนินการ และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ภาวะผู้นำของผู้ประกอบการจึงเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่สำคัญ ที่ส่งผลต่อการดำเนินการของกลุ่มได้

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการนำความคิดสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้ จากการที่สมาชิกศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง โดยสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ให้มีความแตกต่าง และหลากหลาย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้ และมีความต่างจากชุมชนอื่น ๆ แต่ก็ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนตนเองอยู่ ถือเป็นการสร้างจุดเด่นให้กับสินค้าและบริการได้เช่นกัน

การบริหารจัดการที่ดี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการบริหารจัดการที่ดี มีแบบแผน มีการวางแผนที่ดี ร่วมกันของกลุ่ม มีการจัดทำบัญชี ทำหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร ช่วยให้การตรวจสอบสามารถทำได้ง่าย โดยให้สมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถ และหน้าที่ของสมาชิกภายในกลุ่มตามความถนัด ตามความสามารถ มอบหมายหน้าที่ภายในกลุ่มให้กับสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ ก็ทำให้การบริหารจัดการประสบความสำเร็จ

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอยู่ในรูปแบบของ ผู้บริโภคที่ช่วยสนับสนุนผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม คือ คนในชุมชนช่วยสนับสนุนผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม คนในชุมชนให้ความร่วมมือในการต้อนรับนักท่องเที่ยว หรือผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงานของกลุ่มเป็นอย่างดี แม้จะไม่ได้เข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่ม แต่ก็ให้ความร่วมมือในฐานะสมาชิกของชุมชนด้วยดี ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนนี้สามารถส่งผลให้คนในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้

การร่วมมือจากเครือข่าย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้รับความร่วมมือจากเครือข่าย ในรูปแบบของการให้คำแนะนำ การวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม การให้งบประมาณเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการเป็นครั้ง ๆ ตามปีงบประมาณ ตามนโยบายของหน่วยงาน รวมไปถึงการจัดหาเครือข่ายอื่น ๆ เพื่อรองรับผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายของกลุ่ม และเป็นตลาดที่รับซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มด้วยเช่นกัน

ผลสำเร็จจากการประกอบกิจการ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการดำเนินการที่ยึดถือการพัฒนาเป็นแกนหลักในการดำเนินการทุกกระบวนการจึงมีการคำนึงถึงการพัฒนาชุมชนเข้าไปด้วย โดยผลสำเร็จจากการประกอบกิจการนั้น คือ การสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ สามารถสร้างรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่ม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถดูแลจัดการตนเองได้ มีความมั่นคงทั้งตัวสมาชิกและตัวกลุ่ม

5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป และอภิปรายผล

การดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคมของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี

การสร้างผลิตภัณฑ์เพื่อเป้าหมายทางสังคม วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้มีการนำวัตถุดิบที่อยู่ในชุมชน หรือภูมิปัญญาของคนในชุมชนมาพัฒนาเป็นสินค้าและบริการต่าง ๆ โดยมุ่งหวังให้การทำผลิตภัณฑ์ของชุมชน สามารถแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับการขาดรายได้ หรือการมีรายได้ที่ไม่เพียงพอ ซึ่งเป็นปัญหาที่พบเป็นส่วนใหญ่ในชุมชน สอดคล้องกับพัชรี ฉลาดธัญกิจ (2558) โดยการที่ชุมชนเห็นคุณค่าในสิ่งที่ตนมี รู้จักนำทรัพยากรในชุมชนมาสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อสร้างรายได้ จากงานวิจัยที่กล่าวมา หากนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้กับการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน โดยอาศัยทรัพยากรและภูมิปัญญาเป็นฐานในการสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์และบริการต่าง ๆ ของชุมชนนั้น ก็สามารถแก้ปัญหาของการขาดรายได้ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือสังคมได้

การสร้าง ความมั่นคงทางการเงิน การสร้างความมั่นคงทางการเงินของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี จะเป็นไปในลักษณะที่ค่อยไปค่อยไป มีการวางแผนทางการเงิน และการวางแผนสำหรับการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อให้กระทบกับปัญหาด้านการเงินน้อยที่สุด โดยหนึ่งกลยุทธ์ที่น่าสนใจสำหรับการสร้างความมั่นคงทางการเงิน ก็คือมีการหักเปอร์เซ็นต์จากการเป็นสมาชิก หรือการจำหน่ายสินค้ากับทางกลุ่ม เพื่อนำมาเป็นกองทุนในส่วนกลางในการดำเนินงานต่าง ๆ หากกลุ่มมีปัญหาเรื่องการเงิน ก็จะมีเงินทุนในการจัดการปัญหา สอดคล้องกับปราณี ตปนียวรวงศ์ (2560) และนงลักษณ์ ทองศรี (2559) หากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต้องการให้กิจการสามารถดำเนินการได้เป็นระยะเวลานาน ต้องมีการจัดการทางการเงินที่ดี ที่สามารถ

สร้างความมั่นคงทางการเงินได้ รวมถึงการจัดการผลิตภัณฑ์ให้สามารถตอบสนองความต้องการผู้บริโภคได้ สามารถเป็นที่ต้องการของตลาด และมีตลาดรองรับสินค้าและบริการของชุมชน ก็มีส่วนในการสร้างความมั่นคงได้เช่นกัน

การดำเนินกิจการอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การดำเนินกิจการโดยคำนึงถึงความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม เป็นเรื่องที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้ความสำคัญในระดับหนึ่ง โดยมีการใช้วัสดุจากธรรมชาตินำมาดัดแปลงให้เข้ากับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม มีกระบวนการในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม มีการสร้างผลิตภัณฑ์ของกลุ่มจากวัสดุธรรมชาติ สอดคล้องกับวรรณิศา สารีคำ และจันทิมา พรหมเกษ (2562) และอนุชา ม่วงใหญ่ (2559) ในเมื่อชุมชนเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกันทรัพยากรในชุมชนโดยตรง การดูแลหรือรักษาจึงต้องเป็นสิ่งที่คนในชุมชนร่วมกันตระหนักและเห็นความสำคัญในเรื่องสิ่งแวดล้อม การดำเนินกิจการของวิสาหกิจชุมชนจึงต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน ในทุกกระบวนการตั้งแต่การผลิตไปจนถึงการวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ หากมีดำเนินการอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมไปด้วย จะส่งผลให้การดำเนินการมีความยั่งยืนต่อไปได้

การคืนผลตอบแทนสู่ชุมชนและสังคม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี จะมีการช่วยเหลือชุมชนหรือสังคมตามความสามารถของกลุ่ม โดยรูปแบบของความช่วยเหลือจะเป็นไปทั้งในรูปแบบของตัวเงิน สิ่งของ และแรงงาน ที่จะเข้าไปช่วยเหลือ สนับสนุนกิจกรรมหรือพัฒนาชุมชนของตนเองต่อไป สอดคล้องกับ ญัฐภัทร สุนทรมีเสถียร (2552) และ Brodziski and Clerk (2012) โดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี จะเป็นในรูปแบบของการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ร่วมกับคนในชุมชน รวมถึงการเข้าไปสนับสนุน พัฒนาช่วยเหลือโรงเรียนหรือชุมชนในเรื่องต่าง ๆ ที่ยังต้องการความช่วยเหลืออยู่ และถือเป็นการตอบแทนสังคมอีกวิธีหนึ่ง

การสร้างความรู้จากชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ผ่านการสาธิต การสอนให้กับโรงเรียนในชุมชน ให้กับผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงานในชุมชน รวมถึงมีการแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ จากการเรียนรู้ของสมาชิกภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่ได้เข้ารับการอบรมจากหน่วยงานต่าง ๆ นำมาถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนให้กับสมาชิกกลุ่มคนอื่น ๆ สอดคล้องกับวารุณี ชินวินิจกุล (2549) และกนกพร ฉิมพลี (2555) ภูมิปัญญาท้องถิ่นถือจึงเป็นอีกหนึ่งองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ที่ชุมชนสามารถนำมาสร้างประโยชน์ให้เกิดแก่ชุมชนต่อไปได้

เงื่อนไขความสำเร็จในการดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคมของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรี

การมีภาวะผู้นำของผู้ประกอบการ บทบาทของผู้นำในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรี จะเป็นจุดเริ่มต้นที่เป็นผู้ริเริ่มในการก่อตั้งกลุ่มขึ้นมา และเมื่อคนในชุมชนมองเห็นในเป้าหมายเดียวกัน ก็จะร่วมตัวกันเป็นกลุ่มสมาชิก ก่อตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขึ้นมา โดยผู้นำกลุ่มจะมีบทบาทในการพัฒนา การจัดการ การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยอาศัยทั้งความรู้และประสบการณ์ของตนเอง โดยตัวผู้นำของกลุ่มล้วนมีภาวะของการเป็นผู้นำ จนเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม สอดคล้องกับชมภูพท จันทิมา (2562) การมีภาวะผู้นำจึงถือเป็นหนึ่งในคุณลักษณะสำคัญของผู้นำที่ทุกคนพึงมี การเป็นผู้นำที่ดี จึงต้องประกอบด้วยการมีภาวะผู้นำ มีการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปตามทิศทางที่จะไปสู่ความสำเร็จได้

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความคิดสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นจะอยู่ในรูปแบบของผลิตภัณฑ์และบริการต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งหากต้องการให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่สนใจ จึงจำเป็นต้องมีความแปลกใหม่ และแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในท้องตลาด ความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ได้ สอดคล้องกับธงชัย พาบ (2552) และสันติธร ภูริภักดี (2561) การพัฒนา

ผลิตภัณฑ์ให้มีความคิดสร้างสรรค์ จึงถือเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าหรือบริการได้ ซึ่งการแนะนำจากเครือข่ายที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการออกแบบสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ หากมีการคำนึงถึงความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมด้วย ก็จะเป็นการแก้ปัญหาทางสังคมตามหลักการดำเนินการของวิสาหกิจเพื่อสังคม

การบริหารจัดการที่ดี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรี มีการบริหารจัดการโดยได้มีการวางแผนในการดำเนินของกลุ่ม มีการปรึกษาหารือร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีการจัดทำเอกสารอย่างเป็นระบบ มีการบันทึกข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้สะดวกต่อการค้นหาและการตรวจสอบ สามารถชี้แจงและตอบคำถามให้แก่สมาชิกภายในกลุ่มได้ นอกจากนี้ในเรื่องของหน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม ได้มีการแบ่งหน้าที่ของสมาชิกตามความสามารถและความถนัดของตนเอง สอดคล้องกับวรารณ ศรีบุญ (2552) และทิชากร เกสรบัว (2556) รวมถึงเกรียงไกร ทรัพย์แสนมาและสิริ ลภัสลดา ปันสาน (2562) การบริหารจัดการที่ดี คือต้องรู้จักบริหารทั้งคน ที่สอดคล้องกับความสามารถ และมีการจัดการทางการเงินที่ถูกต้องโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีหลักฐานในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนชัดเจน ก็จะช่วยให้การดำเนินการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความมั่นคงทางการเงิน และสามารถดูแลจัดการกลุ่มของตนเองได้

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น บทบาทของชุมชนที่มีต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จะเข้ามาในรูปแบบของผู้ผลิตและผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของกลุ่ม โดยในบทบาทผู้ผลิตนั้น จะเป็นตัวสมาชิกกลุ่มที่ล้วนเป็นคนในชุมชน เริ่มหันมาสนใจในสิ่งที่กลุ่มวิสาหกิจดำเนินการอยู่ จึงเข้าร่วมเป็นสมาชิก สอดคล้องกับวรวิทย์ ธรรมกิตติภพ, พีรพงศ์ ทิพนาค และวิทยา เบญจาทิกุล (2558) และ Choi and Cheung (2017) รวมถึงสิริ ลภัสลดา ปันสาน (2562) จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนส่งผลให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถเติบโตต่อไปได้เมื่อชุมชนให้ความช่วยเหลือกับทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทางกลุ่มเองก็ต้องมีการตอบแทนชุมชนตามกำลังและความสามารถของกลุ่มด้วยเช่นกัน ถือเป็นการพึ่งพา ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันต่อไป

การร่วมมือจากเครือข่าย เครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรี จะมีทั้งในส่วนภาครัฐ และภาคเอกชน ที่เข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุนในการดำเนินงานของกลุ่ม โดยความร่วมมือจากเครือข่ายของทั้งสองแห่ง ก็จะมีแตกต่างกันตามบริบทของตนเอง แต่ล้วนมีเป้าหมายเดียวกัน คือการเข้ามาพัฒนาวิสาหกิจให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ สอดคล้องกับ Watson (2007) และพิทักษ์พงศ์ กิตติโสภณ (2550) ความร่วมมือจากเครือข่าย จะมาในรูปแบบของการสนับสนุนและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ หรือการจัดสรรงบประมาณก็ตาม ล้วนเป็นปัจจัยที่สามารถส่งเสริมความมั่นคงให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้

ความสำเร็จจากการประกอบกิจการ ความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี หากมองในรูปแบบของตัวเงิน ถือได้ว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง เพราะสามารถสร้างผลกำไรให้แก่กลุ่มได้ สมาชิกกลุ่มได้รับผลตอบแทนที่ดี มีอัตราการเพิ่มขึ้นของสมาชิกกลุ่ม หากมองในมุมของการแก้ไขปัญหา การก่อตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนล้วนสามารถช่วยสร้างรายได้ สร้างอาชีพ และแก้ปัญหาในเรื่องของรายได้ไม่เพียงพอ รวมถึงการดำเนินการได้มีการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม หันมาใส่ใจในเรื่องของสิ่งแวดล้อมมากขึ้นในทุกขั้นตอน สอดคล้องกับศิริวิทย์ สุประดิษฐ์ (2562) และธิดา จันทราเดช (2546) ความสำเร็จจากการประกอบกิจการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ คือสมาชิกในชุมชนสามารถมีรายได้ มีอาชีพ พึ่งพาตนเองได้ มีการตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องของสิ่งแวดล้อม จึงเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถส่งเสริมให้ชุมชนมีความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้

5.2 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

การมีภาวะผู้นำของผู้ประกอบการ

บทบาทผู้นำมีส่วนในการกำหนดทิศทางเพื่อนำกลุ่มไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้ ซึ่งภาวะของการเป็นผู้นำ ประกอบไปด้วย ความสามารถในการควบคุมดูแลกิจการ มีการบริหารจัดการที่ดี และวางแผนการดำเนินงานได้ดี มีการดำเนินการที่คำนึงถึงหลักการดำเนินการของวิสาหกิจเพื่อสังคม สามารถเป็นที่พึ่งและเป็นที่ไว้วางใจแก่สมาชิกภายในกลุ่ม มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน เป็นนักคิด นักพัฒนาที่ดี ซึ่งการมีภาวะผู้นำของผู้ประกอบการสามารถส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนได้ เพราะผู้นำถือเป็นตัวหลักในการดำเนินการของกลุ่ม ที่คอยขับเคลื่อนการดำเนินการของกลุ่มให้ไปสู่เป้าหมายตามแผนที่วางไว้ การมีภาวะผู้นำจึงถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญอีกหนึ่งข้อสำหรับตำแหน่งประธานกลุ่ม และเป้าหมายของการดำเนินงานวิสาหกิจเพื่อสังคมที่ต้องให้ความสำคัญเรื่องความมั่นคงทางการเงิน การแก้ไขปัญหาสังคม และมีดำเนินการที่คำนึงด้านสิ่งแวดล้อม หากผู้นำมีความรู้ มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีภาวะของการเป็นผู้นำ มีคุณสมบัติของการเป็นผู้นำกลุ่ม ก็จะส่งผลให้เป้าหมายของกลุ่มประสบความสำเร็จได้

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความคิดสร้างสรรค์

ผลิตภัณฑ์เป็นสิ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ หากมีการพัฒนาให้ผลิตภัณฑ์มีความคิดสร้างสรรค์ ก็เป็นการสร้างความแตกต่าง ความแปลกใหม่ การสร้างจุดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ได้ สามารถเป็นอีกหนึ่งทางเลือกเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค การนำความคิดสร้างสรรค์มาใช้จึงถือเป็นกลยุทธ์ ที่ควรส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้นำมาใช้พัฒนาในสินค้า หรือบริการของตน เพราะนอกจากจะเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์แล้ว ยังเป็นการพัฒนาสมาชิกของชุมชนได้ด้วยเช่นกัน เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการต่อไปได้ และสามารถแข่งขันกับกลุ่มอื่น ๆ ได้

การบริหารจัดการที่ดี

การบริหารจัดการที่ดี เป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินการสำหรับวิสาหกิจชุมชนทุกกลุ่ม ซึ่งการบริหารจัดการที่ดี คือ ต้องรู้จักวางแผน สามารถบริหารคนและงานให้มีความสอดคล้องกัน มีการดำเนินการตามหลัก ธรรมาภิบาล คือ การดำเนินการต้องมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ หากมีการบริหารจัดการที่ดี ก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะสามารถป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ เพราะได้มีการวางแผนในการดำเนินการ ซึ่งต้องรวมถึงวิธีป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ เมื่อเกิดปัญหาสามารถแก้ปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ ก็จะสามารถนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินการของกลุ่มได้

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

การเข้ามามีส่วนร่วม ไม่ว่าจะในบทบาทของผู้ผลิต หรือผู้บริโภค ล้วนส่งผลต่อการดำเนินการของกลุ่ม ช่วยสร้างรายได้ สร้างความมั่นคงให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะขับเคลื่อนไปไม่ได้ หากขาดความร่วมมือจากคนในชุมชน เพราะหากต้องการให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถเติบโตต่อไปได้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย และชุมชนก็ถือเป็นส่วนหนึ่งที่มบทบาทมากต่อการดำเนินการ เปรียบเสมือนการพึ่งพาอาศัย คอยเกื้อกูลซึ่งกันและกัน หากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเติบโต ก็ช่วยพัฒนาชุมชน พัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชนให้ดีขึ้นได้

การร่วมมือจากเครือข่าย

การมีเครือข่ายถือเป็นเรื่องสำคัญ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ เพราะนอกจากจะเป็นแหล่งความรู้แล้ว ยังสามารถเป็นแหล่งเงินทุน ในการพัฒนาต่อยอดสินค้าหรือบริการของกลุ่มได้ การได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายจึงสามารถเป็นการเบิกทางที่เป็นการเปิดตลาดในการจำหน่ายสินค้าของกลุ่มให้เป็นที่รู้จักกับเครือข่ายอื่น ๆ ต่อได้ ส่งผลต่อการเติบโตของกลุ่มได้อย่างมาก

ความสำเร็จจากการประกอบกิจการ

การดำเนินการของกลุ่มวิสาหกิจ ล้วนมุ่งหวังให้กิจการของตนประสบความสำเร็จทั้งสิ้น ซึ่งการดำเนินการของวิสาหกิจเพื่อสังคม จะไม่มองความสำเร็จแค่เพียงรายได้เท่านั้น ต้องมองถึงการแก้ปัญหาในสังคมและชุมชนได้ด้วย รวมถึงการดำเนินการต้องตระหนักเรื่องสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน เพราะฉะนั้นความสำเร็จจากการประกอบกิจการ จึงเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่ทำให้การดำเนินการของวิสาหกิจเพื่อสังคมประสบความสำเร็จได้ ช่วยให้สภาพสังคมดีขึ้น ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนาสังคมต่อไปได้

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากลุ่มวิสาหกิจเพื่อสังคมถึงการดำเนินการ และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ความสำเร็จ เพื่อนำมาเป็นแนวทางให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ที่สนใจ และอาจมีแนวคิดใกล้เคียงกับการดำเนินงานและพัฒนาตามหลักวิสาหกิจเพื่อสังคม เพื่อนำไปปรับใช้ต่อไป
2. ควรศึกษาการดำเนินงานและเงื่อนไขความสำเร็จของวิสาหกิจเพื่อสังคมในต่างประเทศ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับในประเทศไทยว่ามีความสอดคล้องหรือมีความแตกต่างกัน
3. ควรศึกษากลุ่มวิสาหกิจเพื่อสังคมโดยขยายพื้นที่ในการศึกษาให้กว้างมากขึ้น ไม่ได้จำกัดเฉพาะกลุ่ม และศึกษากิจการเพื่อสังคมแต่ละประเภทว่ามีความสอดคล้องหรือความแตกต่างของเงื่อนไขความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร นิมพลี. (2555). รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน : วิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เกรียงไกร ทรัพย์แสนมา และสิริ ลภัสลดา ปันสาน. (2562). รูปแบบการพัฒนาสินค้าเกษตรของบริษัท ประชากรรัฐรักสามัคคีวิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด. วารสารบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 3 (2), 67 - 75.
- ชมภูณัฐ จันนัย และพินิจ ลาภธนานนท์. (2562). ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนบนพื้นฐานความอยู่รอดและพอเพียง. วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์, 14 (1), 67 - 78.
- ณัฐภัทร สุนทรมีเสถียร. (2552). ทูทางสังคมกับการจัดการวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบางสน หมู่บ้านห้วยนอน ตำบลบางสน อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทิชากร เกสรบัว. (2556). การพัฒนาศักยภาพกลุ่มสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปอาหารจากกล้วย. วารสารการจัดการสมัยใหม่, 11 (2), 74 - 86.
- ธงชัย พาบุ. (2552). การจัดการความรู้ธุรกิจชุมชนสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์บัณฑิตสาขา วิชาสารสนเทศศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น..
- ธิดา จันทราเดช. (2546). บทบาทของธุรกิจชุมชนในการแก้ปัญหาความยากจนในชนบทในภาคเหนือของประเทศไทย. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2563 จาก <http://dric.nrct.go.th/search/showfulltext/1/135637>

- นงลักษณ์ ทองศรี. (2559). รูปแบบการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหม จังหวัดบุรีรัมย์. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2563 จาก <http://dspace.bru.ac.th/xmlui/handle/123456789/534>
- นพพร จันทรนาชู. (2563). **พัฒนศึกษา : ความหลากหลายของกระบวนการทัศน์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- ประพิน นุชเปี่ยม ตัญญุทธศรี ประทีปพรณรงค์ และบงกช เจนจรัสสกุล. (2561). วิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย : ข้อเสนอแนะบางประการต่อร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม, **สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน**, 11 (1), 109 -141.
- ปรานี ตปนิยารวงศ์. (2560). วิเคราะห์ปัจจัยความมั่นคงทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ในเขตพื้นที่ภาคเหนือของไทย, **วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา**, 6 (2), 105 -118.
- พัชรี ฉลาดธัญญกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการจัดการแบบมีส่วนร่วมของผู้ผลิตผู้ทอผ้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**, 6 (2), 246 – 255.
- พิทักษ์พงศ์ กิตติโสภณ. (2550). **การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 : ศึกษากรณีกลุ่มผู้ผลิตสินค้า. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.**
- วรรณิดา สารีคำ และจันทิมา พรหมเกษ. (2562). ศักยภาพการจัดการห่วงโซ่อุปทานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินงานของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรในจังหวัดสกลนคร. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal**, 12 (5), 1482 – 1500.
- วรทยา ธรรมกิตติภพ, พีรพงศ์ ทิพนาค และวิทยา เปี่ยมจาทิกุล. (2558). กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการจัดการธุรกิจชุมชนเพื่อสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนของชุมชน. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี**, 4 (1), 200 -212.
- วราภรณ์ ศรีบุญ. (2552). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP) ในจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.**
- วารุณี ชินวินิจกุล. (2549). **กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาชุมชนไม้เรียง อำเภอดงขาง จังหวัดนครศรีธรรมราช**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2563 จาก <http://dric.nrct.go.th/index.php/Search/SearchDetail/177714>
- ศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ. (2558). การศึกษากรอบแนวคิดเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจเพื่อสังคมในประเทศไทย. **วารสารสมาคมนักวิจัย**, 20 (2), 30-45.
- ศิริวิษฐ์ สุประดิษฐ์. (2562). รูปแบบการดำเนินวิสาหกิจเพื่อสังคมของการท่องเที่ยวโดยชุมชนของวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวบ้านแหลมสัก ตำบลแหลมสัก อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal**, 12 (5), 1571 – 1584.
- สันติธ ภูริภักดี. (2561). การพัฒนาองค์ความรู้สำหรับสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันแก่ผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในเขตจังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal**, 11 (2), 2153 – 2168.

- สิริ ลภัสลดา ปันสาน. (2562). รูปแบบการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนของบริษัทประชารัฐรักสามัคคี
วิสาหกิจเพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด. **วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**, 8 (3), 233 - 243.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2563 จาก
<http://www.nesdb.go.th>.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมแห่งชาติ.(2557). **แผนแม่บท สร้างเสริมกิจการเพื่อสังคม
พ.ศ.2553-2557**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2563 จาก
http://www.tseo.or.th/sites/default/files/se_masterplan.pdf
- อนุชา ม่วงใหญ่. (2559). แนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพชุมชนและท้องถิ่น “ ในศตวรรษที่
21”. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย**, 6 (3), 12 – 25.
- Brodziski, Gloria. and Village C. (2012). **Economic and community development through an
industrial park**. Retrieved February 2, 2020, from
<http://www.uwex.edu/ces/cced/economies/northernedge/bestpractices/marathon.cfm>.
- Choi, S.H. and H.H. Cheung. (2017). Multi – material virtual prototyping for product
development and biomedical engineering. **Computers in Industry**. 58 (5), 438 – 452.
- Corbin, J., and Strauss, A. (2008). **Basics of qualitative research**. (3rd ed.). Los Angeles, CA:
SAGE.
- Elkington, J. (1997). **Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of Twenty - First Century
Business**. Capstone, LN: Oxford.
- Emerson, J. (2003). The blended value proposition: Integrating social and financial returns.
California Management Review, 45(4), 35-51.
- Watson, J. (2007). Modeling the relationship between networking and firm performance.
Journal of Business Venturing, 22 (6), 852 – 874.